

ÇANAKKALE'DE ÖLÜMLE SAVAŞANLAR

Çanakkale Savaşı, Türk ulusu için bir doğuş olmuştur. Ulusal Kurtuluş savaşımızın direnişçi ruh yapısının temelleri Çanakkale'de atılmış ve Ebedi önderimiz Atatürk, tarih sahnesinde ilk kez Anafartalar kahramanı olarak yerini almıştır. Sonuçları günümüze dek uzanan, yirminci yüzyıl sürecinde ve eğer bu savaş sonunda işlerlik kazanan Sovyet devrimi göz önüne alınırsa 1915 yılında yazılan bu kahramanlık destanı, jeopolitik boyutları en etkili olan savaş olma özelliğine sahiptir.

Balkan yenilgisi sonrasında önce Ordu, daha sonrada tüm ülke Enver paşanın idaresi altına girmişti. Genç Harbiye Nazırı, orduda reformlar yaparak çağdaşlığı yakalama çabasındaydı. Diğer sınıfların yanı sıra silahlı kuvvetlere bağlı sağlık sınıfı da, yeni yapılanma içine girerek çok yakında başlayacak olan büyük fırtınaya hazırlanma aşamalarını hızla tamamlıyordu. Zaman yeterli olamadı ve Osmanlı imparatorluğu, 1. Dünya savaşına Alman idealleri doğrultusunda gerçekleştiren ve İmparatorluğun geleneksel askeri etiğiyle bağdaşmayan Karadeniz baskını neticesinde katılmak zorunda kaldı.

Çanakkale önlerine Kasım 1914 tarihinde gelen İngiliz donanması, tarihin en kanlı savaşlarından birini başlattı. Gelibolu Yarımadasında Türk askerleri, İngiliz, Fransız, Avusturalya, Yeni Zelanda, Kanada, Senegal ve diğer müstemleke askerleriyle vuruştular. Çanakkale'de görev alan doktorlar ve sağlık personeli ise en amansız, en kıyıcı düşman karşısında mücadele vereceklerdi. Onların düşmanı, Gemi toplarıyla, mermilerle, süngülerle ve hastalıklarla gelen Ölümdü .

Doktorlar, Mehmetçikleri Ölümün elinden almak için savaştılar...

Birinci Dünya savaşında personel oranları göz önüne alındığında silahlı kuvvetler içersinde en fazla kayıp veren sınıf, sağlık sınıfıdır. Türk doktorları cephe koşulları, yokluk ve salgın hastalıklar sonucu

sayısı kesin olarak belirlenmemiş çok miktarda şehit vermiştir. Bu savaşta ileride yıldız olarak adları, Türk tıp literatürüne altın harflerle yazılan ünlü doktorlar cephelerde görev aldılar. Prof. Tevfik Sağlam, doğu , Prof. Abdülkadir Noyan, Irak , Prof. Ömer besim ve Prof. Akif Şakir Şakar Filistin cephelerinde yoğun biçimde gelen salgın hastalıklarla mücadele ederek yeni yöntemlere imza attılar.

Çanakkale savaşı başlarken Müstahkem mevkii komutası altında ; Çanakkale Merkez, 400 yataklı Gelibolu ve bölgede görevli birlik hastaneleri bulunmaktaydı. Kara savaşlarının başladığı Nisan ayında Arıburnu cephesinde düşmanı karşılayan 19 ve 5. tümenlerin sıhhiye bölükleri Kurucadere ve Bigalı bölgelerinde 7. tümenin sargı yeri kirte civarında, 9. tümen sıhhiye bölümü ise Şerafım çiftliğinde konuşlanmışlardı. Savaş süresince yapılan pek çok hastane ve ileri sargı yeri ile yaralı ve hastalar tedavi altına alındılar. Bunlar içersinde el konularak hizmete giren ve 200 yatağıyla göreve başlayan Gelibolu Fransız ve yine 200 yataklı Bandırma hastaneleri Yaralılarımıza şifa elini ilk uzatan kuruluşlar oldular. Savaşın özellikle amfibi harekat sonrası yoğunlaşması sonucu yarımadaadaki sağlık kuruluşları yeterli olamamış, İstanbul'daki hastaneler bile yaralılara az gelmeye başlamıştı. Başta Galatasaray olmak üzere bir çok okul, cepheden sürekli olarak akan yaralılar için hastaneye dönüştürüldü. İmparatorluğun başkenti tehlikede idi. Hilal-i Ahmerin çağrısına koşan gönüllü hanımlar kısa süren kurslardan sonra hastanelerde hemşire olarak görevlendirildiler. Öğrencileri cepheye gönderilen tıp fakültesi ve Gülhane, eğitim çalışmalarına ara vererek yardımcı birer harp hastanesine dönüştürülmüşlerdi. Ağır yaralı hastaneleri adı verilen bu kurumlar, Ziya Nuri (Birgi) paşa'nın komutası altında Çanakkale yaralılarının bakımlarını üstlendiler.

Çanakkale savaşı Mayıs 1915 tarihinden itibaren en kanlı dönemlerine girmişti. Düşman donanması ve karaya çıkarılan birliklerinin üstün ateş gücü çok kayıp verilmesine neden oluyordu. Bazı birliklerin, buldukları siperlerde 38'lik gemi toplarının isabetiyle son erlerine kadar toprak

altında kalmalarına bile tanık olunmuştu. Hastaneler zaman zaman düşman bombardımanlarına uğruyor, sağlık personeli de kayıplar veriyordu. Maydos kasabası ve hastanesi tahrip edilmiş, bu bombardımanda ölen ve yöre halkı tarafından çok sevilen başhekimin eşine köylüler anıt bir mezar yapmışlardı.

Çanakkale cephesindeki hastanelerde görev alan, askeri ve hizmete alınan sivil kökenli doktorlar içersinde 5. Ordu sıhhiye reisi Albay Mustafa Talat bey (Özkan) Sağlık müşaviri Alman Prof. Mayer, Dr. Niyazi İsmet bey (Gözcü) Operatör Dr. Nevres Bey , Binbaşı İhsan Bey (Tepegöz) Dr. İpokrat Kasapoğlu, Orduda ilk harp madalyası alan doktor olan tatar lakaplı Dr. İsmet bey, Dr. Hüseyin Ragıp bey ve Dr. Refik bey (Saydam) Yaralılara olağanüstü özveri ile tedavi uygulamışlardı. Kıtalarda görevli ve ateşin içinde yaşayan pek çok doktor ise, Mehmetçiklerin kaderini paylaşarak onlarla birlikte şehit oldular. Temmuz ayı itibariyle yarımadaya gönderilen ikinci ordunun başhekimliğine Operatör Alb. İbrahim Tali (Uzgören) bey atanmıştı.

Günde 1500 yaralı sayısına ulaşılan Çanakkale savaşında, diğer cephelerde çok ağır kayıplara neden olan salgın hastalıklara rastlanılmadı. Alınan sıhhi önlemler ve sağlıklı işleyen menzil hatları bu sonuca etken olmuştu. Özellikle Bitlerle mücadelede başarılı olunmuş, açıkta bulunan cesetler nedeniyle sürüler halinde üremiş olan sivrisineklerin neden olduğu sıtma grafiğinde ise 116985 sıtmalıdan büyük çoğunluk kurtarılmış, 6661 kayıp verilmişti. Tifo aşısının uygulanması sonucu yarımadada 149 tifo olayı görülmüş bu hastalardan 36 sı kaybedilmişti.

Akın halinde gelen Çanakkale yaralıların bakımları için İstanbul' da görev alan Tıbbiye Öğrencileri Sisli bir Nisan sabahı Reşit Paşa vapuruna bindirilerek Gelibolu'ya sevk edildiler. Onların Gayret-i vataniye muhribinin koruması altında tamamladıkları bu yolculuk, Çanakkale'de birliklere dağıtılmalarıyla son buldu. Birlik künye defterlerinde yalnızca isimleri yazıldığı için tespit edilemeyen bu genç tıp Kahramanları

Yarımada'da süren kanlı savaşlarda eriyip yok oldular. Belki gelecekte binlerce yaşam kurtaracak olan bu kahraman tıbbiyeli nesil, Gelibolu'nun Kanla yoğrulmuş Toprakları altına tüm umutları ve bilgileriyle gömüldüler.

Onları ve Tüm Çanakkale şehitlerini saygıyla anıyoruz.